

EKONOMICKÁ INFORMÁCIA O TERITÓRIU

Guinea - Bissau

[Všeobecné informácie o krajine](#)

2019

I. ZÁKLADNÉ EKONOMICKÉ INFORMÁCIE

a) Základná charakteristika hospodárstva

Ekonomika Guiney-Bissau (GNB) je vysoko závislá od poľnohospodárstva a zahraničnej pomoci. Dve tretiny obyvateľov sú pod hranicou absolútnej chudoby. Vývoz kešu orieškov tvorí takmer 80 – 90 % exportu a spolu s rybolovom sú hlavným legálnym zdrojom príjmov pre mnohé vidiecke spoločnosti. Nelegálna ekonomika sa sústreďuje na ťažbu dreva a obchodovanie s narkotikami. Politická neistota naďalej dominuje hospodárskym vyhliadkam, čo nezlepšuje podnikateľskému prostrediu, verejnú správu a podnecuje sociálne nepokoje.

Guinea-Bissau má potenciál na rozvoj ťažby nerastných surovín vrátane fosfátov, bauxitu a minerálnych pieskov. Prebieha prieskum ropy a zemného plynu na mori. Klíma a pôda krajiny umožňujú pestovať širokú škálu trhových plodín, ovocia, zeleniny a hl'úz.

Rast HDP sa v roku 2018 stabilizoval na odhadovaných 5,3%, čo je mierne pod úrovňou 5,9% v roku 2017, podporený silným poľnohospodárstvom (rast 6,3%) a rybolovom (rast 8,3%). Krajina sa vo veľkej miere spolieha na poľnohospodárstvo, najmä na pestovanie ryže a kešu orechov. Poľnohospodárstvo predstavuje 45,3% HDP, takmer 85% celkovej zamestnanosti a viac ako 90% vývozu. Na strane dopytu bol rast ťahaný exportom a súkromnou spotrebou. Vláda si zachovala reštriktívnu fiškálnu politiku a zlepšila príjmy, takže rozpočtový deficit zostal v roku 2018 na úrovni 2,5% HDP. Celkový verejný dlh v roku 2017 klesol na 49,2% HDP z 55,1% v roku 2014 prostredníctvom reštrukturalizácie dlhu. Guinea-Bissau je vystavená miernemu riziku zadlženosti. Inflácia bola v roku 2018 odhadovaná na 2,0%, čo je nárast oproti 1,4% v roku 2017, čo bolo spôsobené vysokým domácim dopytom a rastúcimi cenami ryže a ďalších základných potravín. Deficit bežného účtu sa v roku 2018 zhoršil na 3,2% HDP z 0,6% v roku 2017, napriek nárastu objemu vývozu kešu orechov a medzinárodných cien.

Približne 90% vývozu Guiney-Bissau pochádza z kešu orechov, pričom v dovoze dominujú stroje a stavebné materiály (19%), pohonné hmoty a rafinované výrobky (18%), služby (16%) a potraviny a poľnohospodárske výrobky (12%).

Inflácia by mala dosiahnuť 2,2% v roku 2019 a 2,3% v roku 2020, pod 3% konvergenčným kritériom pre Západoafrickú hospodársku a menovú úniu. Hospodársky výhľad je veľmi neistý z dôvodu politickej nestability a nestálych cien kešu, ktoré sú hlavným zdrojom príjmov pre viac ako dve tretiny domácností. Taktiež existujú riziká spojené s nestabilitou bánk, vyššími cenami ropy, ako aj silnou závislosťou od poľnohospodárstva, ktoré môže byť ohrozené nepriaznivým počasím. Veľká koncentrácia dlhu v domácej mene (39,7% HDP) by mohla ohroziť bankový sektor. Lepšie hospodárenie s verejnými financiami je preto kľúčom k zabráneniu vytlačaniu súkromných investícií. Vláda racionalizuje verejné výdavky prostredníctvom cieľa nulového programu (nulové neregulované výdavky, nulové nové nedoplatky a nulový kredit centrálnej vlády od komerčných bánk). Udržanie silného a inkluzívneho rastu si vyžaduje riešenie nedostatkov v infraštruktúre. Zdravotnícke a vzdelávacie služby sú zlé, brzdené politickou nestabilitou a slabým riadením. Chudoba postihuje viac ako 70% obyvateľstva.

Kvôli obmedzeným hospodárskym vyhliadkam, slabým inštitúciám a výhodnej geografickej pozície je táto západoafrická krajina hlavnou prestupnou stanicou pre drogy smerujúce do Európy.

Krajina sa od roku 2015 zúčastňuje trojročného programu s rozšíreným úverovým rámcom **MMF** v celkovom objeme 23,9 mil. USD, ktorý bol však pozastavený kvôli plánovanej záchrane bánk. Program bol v decembri 2016 obnovený. V júni 2018 MMF uvoľnil 4,3 milióna USD), čo znamená, že celkové platby v rámci dohody boli 24,2 milióna USD. Výkonná rada MMF schválila žiadosť GNB o predĺženie dojednania ECF o jeden rok na 9. júla 2019 a zvýšenie rámca. Celkový rámec v súčasnej dohode dosiahne 32,2 milióna USD.

Diverzifikácia hospodárstva zostáva kľúčovým politickým cieľom, ale nedostatočná infraštruktúra, výpadky elektrickej energie a nepriaznivé podnikateľské prostredie Guiney-Bissau k jeho naplneniu neprispievajú. Snaha zvýšiť pridanú hodnotu v poľnohospodárskom sektore sa preto pravdepodobne odzrkadlí až z dlhodobého hľadiska, rovnako ako využitie zatiaľ nie úplne preskúmaných ložísk nerastných surovín.

b) Hlavné odvetvia hospodárstva

Poľnohospodárstvo je kľúčovým sektorom ekonomiky GNB keďže tvorí **45,3 % HDP** a zamestnáva asi 85 % obyvateľstva. Sektor však trpí nedostatkom poľnohospodárskej techniky, výskumu a technickej podpory poľnohospodárom, ktorí tak nemôžu modernizovať svoju produkciu. Najpestovanejšími surovinami sú kešu, fazuľa, zemiaky, sladké bôby, cukrová trstina, tropické ovocie, zelenina a ryža, ktorá má vďaka rovinnému pobrežiu výborné podmienky, pestovala sa tu ešte pred príchodom Portugalcov v 15. storočí a je základným zdrojom obživy pre väčšinu obyvateľstva.

Najvýznamnejšou plodinou z ekonomického hľadiska sú **kešu orechy**, ktorých export predstavuje **90 % celkového vývozu** a 35-40 % HDP.

Priemysel predstavuje **13 % HDP**. Najvýznamnejším sektorom je **ťažobný**, ktorý vďaka ťažbe bauxitu, fosfátov a hlavne dreva tvorí 11 % HDP, keďže pralesy pokrývajú viac ako 50 % územia. Spracovateľský sektor je obmedzený len na domáci trh s výrobou piva, nápojov a výrobky z dreva. Rozvíja sa však rybolov, ktorý má vďaka 350 km pobrežiu veľký potenciál.

Služby tvoria **18 % HDP**, pričom najvýznamnejšími sú obchodné služby s 9 % HDP. Kapacita cestovného ruchu je zatiaľ v dôsledku chýbajúcej infraštruktúry obmedzená. Hotely sa nachádzajú v hlavnom meste Bissau a na súostroví Bijagós, potenciál má aj poľovníctvo a ekoturizmus. Terciárny sektor tvorí celkovo 35 % HDP, keďže významný podiel má verejná správa, v poslednom období zvlášť príjmami z dovozných ciel a vývozných ciel z kešu.

II. INVESTÍCIE, ENERGETIKA, VEDA A VÝSKUM

Priame zahraničné investície:

GNB je od roku 2006 členom Multilaterálnej agentúry pre investičné záruky (**MIGA**), ktorá je súčasťou Svetovej banky a poskytuje investičné záruky vo vysokorizikových rozvojových krajinách tým, že na projekty poskytuje nízke úrokové miery.

Transfery ziskov sú povolené po zaplatení potrebných daní. **Investičné stimuly** sú poskytované pre investície presahujúce 34 mil. USD štyrmi spôsobmi: odpustenie importnej

dane na investičné tovary, zníženie odvodov v priemysle na max. 7 rokov, zníženie nákladov na vzdelávanie zamestnancov, zahrnutie celkových nákladov do daňového základu pri investíciách do verejnej infraštruktúry mimo Bissau. Investície nad 80 mil. USD s vysokým ekonomickým záujmom pre štát, môžu dostať dodatočné odpustenie odvodov a daní.

Kontaktným miestom a zodpovedným subjektom je pre zahraničné investície je **Guiné-Bissau Investimentos (G.B.I.)**.

III. ZAHRANIČNÝ OBCHOD KRAJINY

a) Dovozný a vývozný režim, obchodná prax

Vstupom do ECOWAS a Západoafrickej hospodárskej a menovej únie (UEMOA) v roku 1997 vláda prijala program liberalizácie a diverzifikácie hospodárstva. Všetky členské štáty ECOWAS (GNB od roku 2015) uplatňujú voči tretím štátom jednotnú **colnú sadzbu**: 0 % na základné sociálne tovary, IT zariadenia, investičné tovary, kultúrne a vedecké tovary; 5 % na suroviny vrátane ropy a obilnín pre priemysel; 10 % na medziprodukty vrátane vozidiel; 20 % z FOB hodnoty na tovar pre konečnú spotrebu. Od roku 2015 sú uplatňované colné sadzby vo výške 35% (s 5-ročnou prechodnou dobou na ich úplné zavedenie) na špecifické tovary pre hospodársky rozvoj. Okrem toho sú vyžadované ďalšie **dovozné poplatky**, štandardná dokumentácia a zvláštne povolenia len pri importe výrobkov rastlinného alebo živočíšneho pôvodu. Pre balenie a označenie GNB nemá regulácie. Odporúča sa však riadiť sa radami miestneho dovozcu. Preclievanie je skomplikované nízkou efektivitou colných služieb a viac ako 25 etapami, ktorými tovar pri importe musí prejsť. Záujmom vlády je tento proces zjednodušiť a skrátiť na 9 etáp.

b) Základná štatistika zahraničného obchodu

GNB dlhodobo vykazuje **pasívnu obchodnú bilanciu tovarov a služieb**, pretože vývoz z najväčšej časti kešu orechov nedokáže pokryť dovoz hlavne spotrebných tovarov a služieb, ktoré sú dlhodobo výrazne deficitné (-83,5 mld. XOF = 127,2 mil. EUR). **Obchodná bilancia tovarov** dosiahla aktívne saldo v rokoch 2015 a 2016, vďaka nárastu exportu kešu.

V roku 2017 vývoz dosiahol 273 miliónov dolárov a dovoz 323 miliónov dolárov, čo viedlo k zápornej obchodnej bilancii vo výške 50,4 milióna USD.

c) Tovarová štruktúra zahraničného obchodu v členení vývoz/dovoz

Vývoz v r. 2017 tvorili najmä kokosové orechy, brazílske orechy a kešu (252 mil. USD), nemrazené ryby (15,2 mil. USD), lode na špeciálne účely (2,95 mil. USD), ďalej iné olejové semená a železný šrot

Dovoz tvorila najmä ryža (48,4 milióna USD), ropa (46,4 milióna USD), cement (10,7 milióna USD), balené lieky (8,74 milióna USD) a výtťažok zo sladov (8,64 milióna EUR).

d) Teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu vývoz/dovoz

Najdôležitejšími **exportnými** destináciami v roku 2017 boli India (94,6 %), Togo (2,9 %), Francúzsko (1,1 %).

Najdôležitejšími **importnými** partnermi v roku 2017 boli Portugalsko (28,9 %), Senegal (16,7%), Čína (9,4 %), Holandsko (6,7 %), Pakistan (6,6%).

d) Vývoj zahraničného obchodu so SR za posledných päť rokov (vývoz/dovoz)

Obchodnej výmena SR s GNB je **veľmi obmedzená**. V rokoch 2015, 2016 a 2018 SR dosiahlo pozitívne saldo obchodnej bilancie, (2000 EUR resp. 5000 a 18000 EUR). V roku

2017 SR do GNB neexportovalo len dovážalo, takže zaznamenalo pasívne saldo v hodnote 15000 EUR.

v tisíc €	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Export	0	0	2	9	0	18
Import	0	0	0	4	15	0
Obrat	0	0	2	13	15	18
Bilancia	0	0	2	5	-15	18

Slovensko do Guiney-Bissau **exportuje** elektroniku a počítače, v minulosti kovy, stroje a potraviny. Dovoz v minulosti tvorila čokoláda, alebo kovy a výrobky z hliníka.

V oblasti **obchodno-ekonomickej spolupráce** od samostatnosti SR nie je evidencia záujmu o spoluprácu zo strany slovenského podnikateľského sektora, čo vyplýva z politickej ako i bezpečnostne nestabilnej situácie v GNB. Doteraz s jedinou iniciatívou v roku 2014 prišiel veľvyslanec GNB z Berlína, ktorý prejavil záujem o rozvoj obchodno-ekonomických vzťahov a navrhol zriadiť v Bratislave „Ekonomickú misiu/úrad GNB“, ktorého činnosťou malo byť získanie investícií a účasť slovenských firiem na výstavbe obytných domov v GNB. Slovenská strana však z dôvodu **vysokej miery rizika** investícií v GNB a neexistencie formátu reprezentácie cez formu ekonomického úradu k zámeru nepristúpila.

Adresa zastúpenia SR v Portugalsku:

Veľvyslanectvo Slovenskej republiky v Lisabone

Oldřich Hlaváček - veľvyslanec

Avenida da Liberdade 200, 5 Esq.,

1250 - 147, Lisboa

Tel: +351 213583300

Fax: +351 213583309

e-mail: emb.lisbon@mzv.sk

Dátum: 31.5.2019